

לפרשת אחרי מות וקדושים – תשע"ה

לא תשנא את אחיך בלבבך

אבשלום מאירסדורף

אנחנו נמצאים אחרי מערכת בחירות סוערת ובאמצע תהליך בחירות. בנוסף עברנו שלושה ימים משמעותיים המסמלים את אחדות ישראל. יש הקוראים לימים אלו עשרת ימי תשובה ומתוך כך אני רוצה לעסוק דווקא בפסוק: **לא תשנא את אחיך בלבבך, הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (ויקרא י"ט, יז).** מתוך דבריו של רבי ומורי הרב יהודה עמיטל זצוק"ל שהיה אמון על קירוב ללבבות בתוך עם ישראל.

הגמרא בפסחים קיג: שואלת: על איזה מצב נאמר 'כי תראה חמור שונאך' (שמות כ"ג, ה), הרי מן הפסוק 'לא תשנא את אחיך בלבבך' אנו לומדים שאסור לשנא יהודי? ומתרת הגמרא שמדובר באדם שראית בו דבר ערוה, אותו מצוה לשנא. אולם, ה'חפץ חיים' בספרו "אהבת חסד", כותב שבימינו אין לשנא אפילו יהודי שחטא. מכיון שהפסוק מפרשתינו מקשר בין שנאה לתוכחה - "לא תשנא... הוכח תוכיח..." , והגמרא בערכין טז: אומרת (גרסת השטמ"ק):

א"ר טרפון תמה אני אם יש כדור הזה שיכול להוכיח, אם אמר לו 'טול קיסם מבין שיניך', אומר לו 'טול קורה מבין עיניך'

מכאן הסיק ה'חפץ חיים' שמכיון שאי אפשר להוכיח את החוטאים, אין לשנא אותם. תוספות בפסחים (שם ד"ה "שראה") מביא את הגמרא מבבא מציעא לב: שם אומרת הגמרא שמי שעומדים לפניו שתי בהמות אחת שצריך לפרוק אותה ושניה שצריכים לטעון אותה, עליו לסייע קודם לזה שפורק משום צער בעלי חיים. אולם אם הפורק הוא חברו והטוען הוא שונאו - יסייע קודם לשונאו, כדי לכופף את יצרו ולהתגבר על שנאתו. מקשה תוספות - הרי הגמרא בפסחים העמידה זאת באדם שמצוה לשנאתו, ומה שייכת כאן כפיית יצר? מתרצים תוספות - כשאדם שונא את חברו, גם חברו שונא אותו בחזרה, כמו שנאמר "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כ"ז, יט). ומתוך כך מגיע האדם למצב ששונא את חברו שנאה גמורה, ולא רק שנאה משום שראה בו דבר ערוה. משנאה כזו יש להמנע ולכן שייכת לגביה כפיית יצר.

משמעות דברי תוספות היא שגם כאשר שונאים מישהו שחטא יש להיזהר מאד משנאה עם נימה אישית. יש לצמצם את השנאה רק לעניין החטאים. הגמרא בעבודה זרה כו: אומרת שבמומרים יש דין 'מורידין ולא מעלין', כלומר, מותר להוריד מומר לבור שימות, או לקחת לו את הסולם שלא יוכל לעלות מן הבור. אולם החזון איש כותב: ונראה, דאין דין מורידין אלא בזמן שהשגחתו יתעלה גלויה, כמו בזמן שהיו ניסים מצויים, ומשמש בת קול, וצדיקי הדור תחת השגחה הפרטית הנראית לעין כל, והכופרים אז הוא בנליזות מיוחדת בהטיית היצר לתאוות והפקרות, ואז היה ביעור רשעים גדרו של עולם, שהכל ידעו כי הדחת הדור מביא פורענויות לעולם, ומביא דבר וחרב ורעב בעולם, אבל בזמן ההעלם שנכרתה האמונה מן דלת העם, אין במעשה הורדה גדר הפירצה, אלא הוספת הפירצה, שיהיה בעיניהם כמעשה השחתה ואלימות ח"ו. וכיון שכל עצמנו לתקן, אין הדין נוהג בשעה שאין בו תיקון, **ועלינו להחזירם בעבותות אהבה ולהעמידם בקרן אורה כמה שדינו מגעת** (יו"ד ב', טז).

בימים כאלה שיש חלקים שונים בעם. חייבים אנו ליצור הידברות וקשר בין כולם. ע"י הקשר והקרבה נוכל להתקרב אחד לשני בעבודות של אהבה.
אנחנו צריכים לשאוף להנחיל את דרכנו ארץ ישראל לעם ישראל על פי תורת ישראל. כל חלק חשוב: תורת ישראל, עם ישראל, ארץ ישראל. ולזה אפשר רק ע"י רצון טוב ונכונות להקשבה לפחות מהצד של כל אחד מאתנו.